

Asia: TEM078:00/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi päästökauppalaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Westenergy Oy kiittää mahdollisuudesta kuulemiseen koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi päästökauppalaiksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

VARSINAISTA LAKIEHDOTUSTA KOSKEVAT HUOMIOT

5§

Westenergy Oy kiinnittää tyytyväisenä huomiota siihen, että vetykaasun ja synteetikaasun tuotanto tuotantokapasiteetin ollessa yli 5 tonnia päivässä on sisällytetty lain soveltamisalaan, jolloin näiden kaasujen päästöttömät tuotantomuodot voivat määräaikaisesti saada laajamittaiselle käyttöönotolle kriittisen tärkeää taloudellista tukea päästöoikeuksien ilmaisjakojen muodossa. Tämä on merkittävä kehitysaskel sekä vetytalouden että hiilidioksidin talteenoton ja hyötykäytön kannalta.

23§

Jätteenpolttolaitosten tulee lain 5§ mukaisesti tarkkailla, ilmoittaa ja todentaa kasvihuonekaasupäästönsä. Lain tullessa voimaan 1.1.2024 mennessä jätteenpolttolaitoksia operoivien toiminnanharjoittajia veloitetaan 23§ perusteella jättämään tarkkailusuunnitelmansa kuutta kuukautta aiemmin, toisin kuin esimerkiksi meriliikenteen toiminnanharjoittajia, joille on annettu selkeä laissa määritelty määräaika hyväksynnän hakemiseen lain voimaantulon jälkeen.

Fossiilisten hiilidioksidipäästöjen tarkkailu jätteenpolttolaitoksilla tarkkailusta annetun asetuksen edellyttämän tarkkuuden mukaisesti on teknisesti huomattavan hankalaa niin jättepolttoaineen koostumuksesta kuin savukaasuista tehtyjen määritysten perusteella. Tämä pohjimmiltaan yhdyskuntajätteen heterogeenisestä koostumuksesta johtuva hankaluus ja epätarkkuus edellyttää, että tarkkailun, ilmoittamisen ja todentamisen osalta jätteenpolttolaitoksille sovelletaan velvoitteita tosiasiaassa toteuttamiskelpoisella tavalla. Vain näin mielivaltaiset seurannaisvaikutukset varsinkin päästöoikeuksien luovuttamisesta aikanaan syntyvien kustannusten osalta voidaan välttää.

Euroopan komissio päivittää parhaillaan niin sanottua MRR-asetusta, eikä sen voimaantulosta ole vielä varmuutta. Kuitenkin hakemuksissa pitäisi soveltaa asetuksen mukaisia menettelytapoja. Vaikka laitokset valmistautuvatkin Energiaviraston ohjeistamina laatimaan tarkkailusuunnitelmia, pidämme prosessin aikataulua kohtuuttoman lyhyenä ja toiminnanharjoittajat laillisesta näkökulmasta epäoikeudenmukaiseen asemaan asettavana. Lakiin olisi syytä kirjata selvä siirtymäaika hakemuksille.

74§

Laissa on kiitettävästi huomioitu, että päästöjen pysyvä kemiallinen tuotteeseen sitominen poistaa päästöoikeuksien luovuttamisvelvollisuuden. Westenergy Oy haluaa korostaa, että hiilidioksidin varastointi tuotteisiin edellyttää selkeää ja johdonmukaista sääntelyä ja vastuiden jakoa tuotteiden elinkaaren osalta. Pyrittäessä hiilinegatiivisiin ratkaisuihin sekä laajentamaan merkittävästi hiilidioksidin talteenoton käyttöä teollisuudessa tulee tähän sääntelyyn erityisesti kiinnittää huomiota. Toivomme Suomen valtiolta aktiivista otetta tämän sääntelyn ja teollisen hiilen sidonnan markkinoiden kehittämisessä siten, että mahdollisimman monenlaiset tuotteet täyttävät kriteerit.

JÄTTEENPOLTON AIKAISTETTUA PÄÄSTÖKAUPPAA KOSKEVAT HUOMIOT

Westenergy Oy vastustaa jätteenpolton aikaistettua kansallista sisällyttämistä päästökaupan piiriin useasta periaatteellisesta syystä, jotka tekevät siitä epätarkoituksenmukaisen ja soveltumattoman päästövähennysten ja materiaalien kierrätyksen ohjauskeinon. Pidämme selvänä, että aikaistetulla sisällyttämisellä olisi negatiivisia vaikutuksia koko yhdyskuntajätehuollon toimintaan sekä kaukolämmön kilpailukykyyn. On hyvä, että nämä huomiot on tehty myös lakiesitystä laadittaessa. Kuten esitysluonnoksessa todetaan, merkittävä osuus päästökaupan kustannuksista siirtyisi porttimaksujen kautta jätehuoltojärjestelmään johtaen kotitalouksille aiheutuvien kulujen nousuun. Pahimmillaan tämä saattaisi kannustaa enenevässä määrin laitonta jätteen kaatopaikkausta. Kaukolämmön hintoihin ohjautuneena päästökaupan kustannukset puolestaan saattaisivat heikentää jätteenpolton energian hyötykäyttöä sekä kokonaisuudessaan kaukolämpöjärjestelmän kilpailukykyä.

Päästökaupan vaikutuksen kohdistuessa jätehuollon arvoketjun loppuun on vaikea nähdä, että se voisi merkittävästi parantaa ketjun alkupään ongelmista johtuvaa vajetta materiaalien kierrätysasteissa. Jätteenpolttolaitokset käsittelevät lähtökohtaisesti muulla tavoin kierrätykseen kelpaamattomia materiaaleja. Sen sijaan päästökauppajärjestelmä tunnistaa jätteen joko bio- tai fossiilisperäiseksi, jolloin on omiaan syntymään ristiriita jätehierarkian puolesta vain energiahyötykäyttöön soveltuvan jätteen käsittelyn ohjaamisessa. Westenergy Oy katsoo, että hallituksen tulisi ryhtyä toimiin jätehuollon alkuvaiheen vahvistamiseksi edistämällä tuotteiden kiertotalouskelpoisuutta, keräystä ja materiaalien syntypaikkalajittelua. On myös syytä mainita, että esimerkiksi Suomessa laajasti toteutuva jätteenpolton tuhkien ja kuonien hyötykäyttö maanrakennuksessa tukee osaltaan kiertotaloustavoitteita EU:n taksonomiassakin hyväksytyllä tavalla.

Osana esitysluonnoksen selvitystyötä tarkasteltiin myös Ruotsin jätteenpolttoverotusta. Haluamme mainita, että Ruotsi on vuoden 2023 alussa luopunut tästä jo aiemmin kertaalleen lakkautetusta verosta, jolla ei todistetusti havaittu positiivisia vaikutuksia kierrätysasteeseen vaan sen sijaan tarpeetonta rasitusta kaukolämpöjärjestelmään ja jätehuoltosektoriin.

Esitysluonnoksessa tunnistetaan, että aikaistettu päästökauppa voisi edistää fossiilisen hiilidioksidin hyötykäyttöä sen tullessa tällöin sähköpolttoaineiden sääntelyn soveltamisalan piiriin. Haluamme muistuttaa, että näiden polttoaineiden valmistukseen tähtäävien hankkeiden toteuttaminen ei laajassa mittakaavassa onnistu esimerkiksi vuoden 2025 alkuun mennessä vaan vaatii realistisen siirtymäajan jo yksinomaan laitteiden, tarvikkeiden ja suunnitteluosaamisen toistaiseksi rajallisen saatavuuden johdosta. Aikaistettu päästökauppa synnyttäisi yksinomaan toteutusta haittaavan lisäkustannuksen. Lisäksi muistutamme, että Euroopan Komission tuoreet tulokset mahdollistavat jo päästökauppajärjestelmän ulkopuolella jätteenpolttolaitosten hiilidioksidin tulkittamisen päästöttömäksi bioperäisen hiilen osuutta vastaavaan määrään saakka. Fossiilisen hiilidioksidin osalta olisi pikemmin syytä varmistaa sen käytettävyyden harmonisointi teollisten investointien tyypillisen käyttöiän kanssa. Nykyisellään delegoitujen säädösten sallima aikataulu 2030-luvulle on liian lyhyt.

Koska kierrätyskelvotonta yhdyskuntajätettä syntyy huomattavia määriä myös tulevaisuudessa ja se sisältää fossiilisia materiaaleja sikäli kuin niitä yhteiskunnassa käytetään, on jätteenpolttolaitoksille pitkäaikainen tarve osana jätehuoltojärjestelmää. On siis vaikea kuvitella, että päästökaupalla olisi merkittävä vaikutus päästövähennysten tai kierrätysasteen nousun toteutumiseen. Kaiken kaikkiaan on selvää, että väärin ajoitettu päästökauppaan sisällyttäminen johtaisi pääasiassa lisääntyvään kustannustaakkaan ratkaisematta yhtäkään toimialan kestävyyskysymyksistä. Tästä syystä Westenergy Oy on ehdottomasti sitä mieltä, että jätteenpolttoa ei tule sisällyttää päästökaupan piiriin ennen kuin edellä mainittuja tavoitteita oikeasti edistävät syntypaikkalajittelun ja hiilidioksidin talteenoton ratkaisut on voitu toteuttaa riittävän laajamittaisesti.

LISÄTIETOJA LAUSUNNOSTA ANTAA TARVITTAESSA:

Juha Ripatti, Head of Business Intelligence

040 676 4784

juha.ripatti@westenergy.fi

Alhoniemi Olli-Antti
Westenergy Oy

Ripatti Juha
Westenergy Oy